

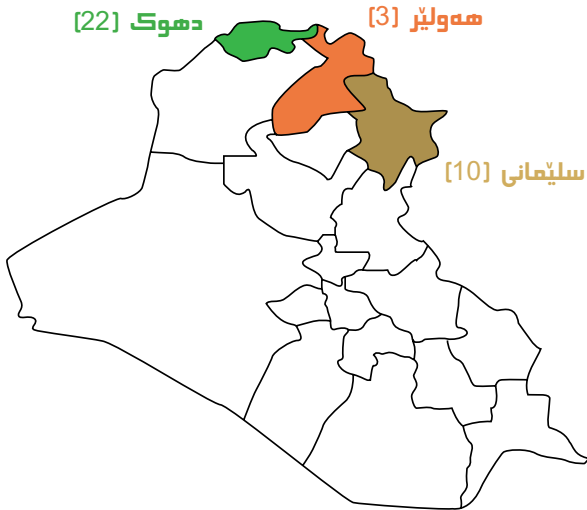

International Organization for Migration (IOM)

ماگنیت ۱۱

بوپه‌یدا کرنا ده لیفین کاری

پێشه‌کی

پشت به‌ستن ب پروژێ ماگنیت ۲ (کانوونا دووئ ۲۰۱۲ - خزیران ۲۰۱۳)

مه‌ره‌ما په‌یدا کرنا ده‌لیفتین کاری بو که‌سین ئیراقی یین به‌زا خو فه‌دگه‌رنه وه‌لاتی خو. پروژێ ماگنیت ۲ یی کارایه بوو ماوئ ۲۴ مه‌ها (نیسان ۲۰۱۴ - ئادار ۲۰۱۶)، مه‌ره‌ما پروژێ ماگنیت ۲ هاریکاریا هاو‌لاتین ئیراقی یین فه‌دگه‌رنه هه‌رئما کوردستانا ئیراقی ژ چه‌ند وه‌لاتین ئه‌ندام د ئیکه‌تیا ئورپوی دا (به‌لجیکا، فینله‌ندا، فره‌نسا، ئەلمانیا، هولهن‌دا، شانشینین ئیکگرتی) ده‌ه‌ولا دوباره‌ گریدانا وان ب کومه‌لگه‌هئ فه‌ ژلاین جفاکی و ئابووری.

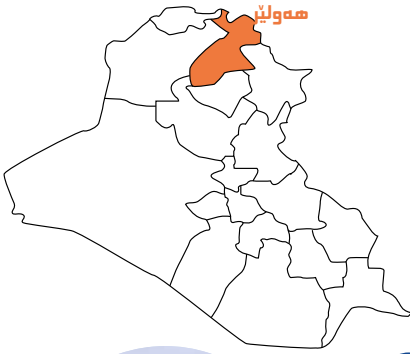
مه‌ره‌م ژ قئ نامیلکئ ئه‌وه کو ببیته ئیکه‌مین ئامراز بو فه‌گه‌را، ب دانا پیزانینین (زانیا‌ری) دا ده‌سپیکه‌ن ل کاری ب گه‌رن پشتی فه‌گه‌ریانن.

ئه‌ف نامیلکه ژ سئ به‌ندا پیکه‌هیت لسه‌ر پارێزه‌هیت هه‌قلیرئ و سلیمانین و ده‌وکئ، و پیزانینین په‌پوه‌ندی‌دار ل دوور که‌رتیت سه‌ره‌کی یین چالاکیا و ده‌رفه‌تیت کاری و هه‌لیت دی ییت نافخستن و فه‌تیکه‌لبوونن (وه‌ک ناهه‌ندی‌ن راهینانن، بنگه‌هین فه‌رزیت بچویک، ریکخراوین نه‌حکومی، هتد).

www.magnet-project.eu

وێنه‌ی به‌رگ:

- محمه‌مه‌د نه‌وئ ۳۹ سالی، خه‌لکن باژیری هه‌ولێرئ. فه‌گه‌ریابه فه‌ ل دوماهییا سالا ۲۰۱۲ و ده‌لیفا کاری بو هاتیه ره‌خساندن وه‌ک نوینه‌رئ فروتنن لکومپانه‌کا زانیا‌رین نه‌کنولوجیا‌ین ژلاین پروژئ ماگنیت.
- نهما‌ن ژین وی ۴۷ ساله فه‌گه‌ریابه ئیراقئ لسا‌لا ۲۰۱۰ و کارکریه لدرینگه‌هه‌کن.
- کوفانن ۲۵ سالی فه‌گه‌ریابه باژیری ده‌وکئ ده‌گه‌ل خیزانا خو لسا‌لا ۲۰۱۲ و هاتبوو هنارتن ژلاین IOM تی بو وێنه‌شووه‌کن وه‌ک سکریتیر.
- سالح ۲۷ ساله فه‌گه‌ریابه باژیری سلیمانین لئادارا ۲۰۱۲ ده‌لیفا کارئ بده‌ستکه‌فتیه ژلاین پروژئ ماگنیت لئادرا‌شخانه‌کن.
- ره‌سوول ژین وی ۳۴ ساله خه‌لکن باژیری سلیمانین په‌ فه‌گه‌ریابه فه‌ لسا‌لا ۲۰۱۲ و ده‌لیفه‌کا کاری دیتیه کیمتر د ۳ مه‌هان دا لکومپانه‌کا کولانا بیه‌رین گازی بری‌کا پروژئ ماگنیت.

ههولێر

©IOM سه نهری باژیری ههولێر

بۆ په‌یوه‌ندی کردن

عێراق IOM

ههولێر - عێنکاوه

به‌رامبه‌ر سه‌هنه‌ری ئه‌که‌د بێ وه‌رزشی

که‌سه‌ی په‌یوه‌ندی دار: خانم که‌ژال

ئیمه‌یل: magneterbil@iom.int

تێله‌فون: +964 (0) 66 251 42 39

موبایل: +964 (0) 751 015 14 80

نقشبنگه‌ها کوچ و کوچه‌را

ههولێر - جاده‌ی 100 مه‌تری

نێزیک نه‌خوشخانا شیفا لته‌نشست مالی ماسی

ئیمه‌یل: ddm_erbil@yahoo.com

تێله‌فون: +964 (0) 66 264 50 19

موبایل: +964 (0) 750 446 45 00

سه‌رنجه‌کا گشتی

1.1 جوگرافی و ئاکنجیان

پارێزگه‌ها ههولێری پایته‌ختی هه‌ریما کوردستانا عیراقی یه. ههولێر چاره‌مین مه‌زنترین باژیره‌ پشتی به‌غدا و به‌سرا و موپسل. دکه‌قیته باکورێ روژنایا عیراقی. رووبه‌ری ههولێری دکه‌هیه‌ته 14. 428 کم2 و سنووری هه‌قه‌شکێ هه‌ی دگه‌ل ئیرانی. رووبه‌ری ههولێری بێ راسته (پانه) باپێزکاری پێ ده‌ده‌تی ده‌رفه‌ی سنووریته‌ خو به‌رفره‌ بیتن. و پروژیت بیناسازی بێت که‌له‌ک ل فێ ده‌فه‌ری پشتگیریا فێ چه‌ندی دکه‌ن.

ل دوپف سه‌رژمه‌ریا هاتیه‌کرن ژ لای رێقه‌به‌ریا ئامارا هه‌ریما کوردستان ل سالا 2011، پارێزگه‌ها ههولێری 8. 1 ملیون ئاکنجیا ب خوفدگریته، 6% ژ ته‌فایا خه‌لکی عیراقی.

1.2 کاردانان

ل دوپف رێقه‌به‌ریا ئامارا هه‌ریما کوردستان، رێژا گشتی یا بیکاری ل ههولێری نێزیک 4% بول ل سالا 2011. ژ ئادارا 2003، ره‌وشا ئابووری ل هه‌ریما کوردستانا عیراقی یا باشتلێهاتی بشیوه‌کن دیار، نه‌خاسمه‌ ل باژیری پایته‌خت کو یا بوویه رێنسه‌کا ئابووری. که‌رتی تابه‌ت بێ هاتیه‌ خو‌پتکرن ب پروژیت گه‌شتیاری و بیناسازی و بازگانی و پیشه‌سازی. مووچه‌بیته ته‌فایا خه‌لکی بێت بلندبووین و ده‌لیقین کاردانان ل که‌رتی تابه‌ت بێت زیده‌بوین. هه‌ر ژ ده‌سپینکا 2006، لیشافا ئاواریت نافخوویی IDPs یا زیده‌بووی ب شیوه‌کن کاریگه‌ر دگه‌ل به‌رده‌وامبوونا فه‌گاهستنا خێزانان بو جهیت خو ژبه‌ر مه‌ترسی بێ و توندوتیژی سه‌رانسه‌ری عیراقی، نه‌ بتنن ژبه‌ر کاردانان کومپانیته‌ نیفده‌وله‌تی کارکه‌ریت بیانی بێت نه‌شه‌هره‌زا، به‌لێ چنکو پالیته‌ نه‌لێهاتی ژ نافهند و باشووری عیراقی دقین کاربکه‌ن ب ده‌رماله‌کن کیمتر و ل بارودوخیت شوولی بێت خراپتر ژ نه‌ویته هه‌ریما کوردستانا عیراقی. و هه‌ر دوی ده‌می دا، نه‌ف هه‌ریمه‌ یا مفایه‌ وه‌ردگریته ژ کووچکرنا پیشه‌کارا (وه‌ک نوژدارا یان ماموستایین زانکوی بێ) نه‌ویته شه‌هره‌زایی و ده‌رامه‌ت لگه‌ل خو ئینان و دیته‌ نه‌گه‌را پاپه‌شکرنا ئابووری. 80% تا 90% ژ نیت لێهاتی بێت جه‌گیر د بازارێ کاری ده‌ینه‌ بکاردانان دناف که‌رتی گشتی ب کریتیته‌ کیم رێزه‌یانه، ب به‌راوردکرن لگه‌ل هه‌فتایته‌ و بێت تیر.

کهرتیت سه ره کی یین جالاکیان

2.1 گهشت وگوزاری

2.1.1 راهه کرنا کهرتی

د فان سالادا، ب تابه تی ژ 2003، پارژگه ها هه ولیرئ یا بو به نارمترین جه ل عراقی ژ رویئ ئاسایشی فه. زیده باری وی، کهلا هه ولیرئ یا دیرین و منارا موزه فه ریئ یا به ری 12 سه دا (دکه فیه پارکا مناری) هه ولیرا کریه قه شه نگرین جه بو گه شتیارا.

ل دو یف ریقه به ریا گشتی یا گهشت وگوزاری، ژ ناف 182000 گه شتیارئت کو سه ره دانا هه ریما کوردستانا عراقی کری د نه وروزا 2012 دا، 87000 ژ وان (شان 47، 8%) سه ره دانا پارژگه ها هه ولیرئ یا کری. ئەفه دده مه کی دا په کو هژمارا گه شتیارا به ره ف وه لاتیئت هه مه جو ریئت روژه لاتا نافین یئ ل کیمیی دده ت ژ به ره وشا ئاسایشی و رامیاری (سیاسی)، هه ریما کوردستانا عراقی، بتابه تی باژیرئ هه ولیرئ، سه ره دانکر نه کا مشه یا دیتی. و ل دیف وه زاره تا پاژیرفانی وگهشت وگوزاری، "ته گهر ئەفه هژمارین هه ب به رده وومی زیده بون، چافه رییه ب کیمی یینج ملیونا میهشان کهت هه تا 2015".

هه ره وس باژیرئ هه ولیرئ فروکه خانه کا نیفده وله تی یا هه ی و یا هاتیه فه کرن ل 2005. ل دو یف نفیسینگه ها فروکه خانا هه ولیرئ یا نیفده وله تی، بخیره اتا 555714 ریقینگا کری د 12 هه یفا دا (گولانا 2010 هه تا ته باخا 2011). ئەفه ژ دی بیه زیده بون که 39% ب به راره دگه ل سالا چوویی (399603 ریقینگ). راپورتا راگه هاند کو تیره ها 2011 مژیلترین هه یف بو دگه ل 66599 ریقینگ ل فروکه خانی.

هیش پتر، جهیت میهفانداریی هه زیده بون د فا سالیئت دویمه ایی و بیئت به رده وامن ژ، و دئ بیه ته گه را خو پتر کرنا هه رده و کهرتیت گه شتوگوزاری و بینا سازی. ژوورا بازپرگانی و پیشه سازی راگه هاند کو پاژیرئ هه ولیرئ 5 نو تیلت یینج ستیری و 14 نو تیلت چار ستیری و 28 نو تیلت سن ستیر و سه دان نو تیلت و خارنگه هیئت تیک یان دوو ستیری بیئت هه ین

2.1.2 پوستیت فلائیئت ژفانگری

ئه ف پوستیت خاری کارئت/پیشه بیئت گشتی دیارد کهت بیئت کو ئەف که رته دا بیند کهت، سه خمه راتی ل نو تیلت و خارنگه و گوندیت گه شتیارا:

- **پیشوازی کهر:** به رپرسیا ره ژ نه رکت کارگری بیئت نفیسینگه ی و ته فایا جالاکین پشته فانیئ (به رسفدانا پرسیارئت خازکارا (زوبونا) و ریئمای کرنا وان بو نافونیشائیئت په یف هه ندر بیئت په سند، فافارتنا پوستن، به رسفدانا په یوه ندیئت تیله فونن و به ره فکرن ژفانا (مه و عدا)).
- **رازگر (سکرئتی):** به رپرسیا ره ژ راگرتنا هه می تومار (سجل، باده ک (فایل) و درژه بیئت (ته فاسیل) کارگری بیئت گرنگ داکو ئەو لاین بو کار د کهت کار ب کهت براسی و ئاسانی.
- **ریقه به ری گشتی:** سه رگریئت به جهینه ره د لیژنا کارگریئ دا، و به رپرسیا ریا وی یا سه ره کی چافدیریکرنا هه می کارپیکرنا (عه مه لیات) و پی رابینئت (موماره سات) ده زگه ه یه.
- **ژمیریار:** به رپرسیا ره ژ راگرتنا تومارئت دارایی به ویرکاری (بارئ دارایی) و سه رجه مامه له و کارئت بازرگانی) بو کومپانیئت بازرگانی بیئت بچویک و مه زن.
- **پاکژ کهر:** به رپرسیا ره ژ پارستنا پاکژیا ئافا هییا و جهیت کو کار بو د کهت.
- **مالرگر:** به رپرسیا ره ژ راگرتنا ده زگه ها کو بو کار د کهت ژلاین پاکژین فه، ئاماده کرنا پیدائیئت پندفی، و باش راگرتن (پاکژ کرن، نفین سه ره به رکر، گوهرینا شه لتا و چارچه فا، ئاماده کرن و پیدانا پندفیئت گه رماف و سه رشوکا). و ل شوینئت هه مه جور کار د کهت به ل باهر اپر ل نو تیلتا و گوندیت گه شتیارا بیئت دی.
- **سه رگریئت به جهینه ری مالرگریئ:** به رپرسیا ره ژ سه ره به رشیکرن و سه رگریئ و راسپاردا کارپیکرن و کاروبارئت کارمه ندیئت مالرگریئ.
- **کار کهرئ عه مبارئ:** به رپرسیا ره ژ بارکن و باردانانا کهل و په لاده ستان ب چه ته لبلند کهر (رافعیئت شه وکی). و دیسا رادبیت ب نه رکن راگرتنا ریئکویئکی و نومیئا (ته رتیئا) عه مبارئ.
- **زادلیئنه:** به رپرسیا ره ژ به ره فکرن دانیئت خارن و پرسیئت (لیستیئت) خارن ل خارنگه ها و نو تیلتا و جهیت خارنگوزاری بیئت دی.

- **هاریکاری لټانگه ښه (مته به څه):** بهرپرسياره ژ راگرتنا پاکزي و سه روبهري لټانگه ها خارنگه ښه يان جهه کن دی پڼ خارنگوزاريڼ.
- زيده باري ټه رکيت وي/وي پټ پاکزکرتن، به لکی هاريکاريڼ بکه تن ل جهي خارني ټان هاري زادلټينهري بکه ت د ناماده کرنا خارني.
- **سفره چي:** بهرپرسياره ژ خرمه تکرنا خازکارا ل خارنگه ها يان هه ر جهه کن خارن و فه خارني. و داخا زايټ خازکارا بجه دنيټين و فاتوورا برټفه دبه ت دگه ل چنه د ټه رکيت دی پټ پاکزکرتن پټ فه ر کو په يوه ندي ب فټ خلمه تن هه يڼ.
- **خرمه تکارو و ايڼي:** بهر پرسه ل شيره تکرن و خرمه تکرنا وايڼي بو ميهفانين خارنگه ها و ميهفانخانا
- **پاسه وان:** بهرپرسياره ژ پاراستنا ټاستي ټاسايشي دناف ټافاهي و جهيت کاري. زيړه فانييا مه ترسيټ ټيزيک و نه هيلان و راگه هاندنا تاوانټ درويدده ن ټه رکي وي/وي په .

2.1.3 شيبانين پيدفي

- **پيشوازيکه ر:** وه رگرتنا په يوه ندييا و ته عاملکرن لگه ل خازکارا و مه عميلا و ميهفانا، پيدفي ره فتارکرنا گشتي يا په سنده و شه هره زايټ ټه زماني.
- **رازگر (سکرټير):** شه هره زايټ ريکخستن و کومپيوته ري و زماني.
- **ريټه بهري گشتي:** باوه رناما کارگيري و/ټان پسپووري و شه هره زايټ د ريټه بري و ريټه برني.
- **ټمټر يار:** باوه رناما ټابووري و شه هره زايټ کومپيوته ري و زماني (ټنگليزي، عه ره بي، کوردي) و پسپووري پيدفيه.
- پاکزکه ر، مالراگر، کارکه ري عه مبري، نوبه دار: چ شه هره زايټ تايه ت پټ نه فټين ټلي هنده ک شيبانټ زماني ل ټنگليزي و عه ره بي و کوردي.
- **سه رگيري بجه نينه ري مالراگريڼ:** شه هره زايټ ريټه برني/ريټه بري و پسپووري پيدفيه
- **زادلټنه ر و هاريکاري لټانگه ښه:** زانين و پسپووريا زادلټناني.
- **سفره چي:** شه هره زايټ ره فتارکرتي و ته عاملکرنا په سنه (ټارامگرتن و په يوه نديکرن).
- **خرمه تکارو و ايڼي:** بيزانين وايڼي

2.2 بيناسازي

2.2.1 رافه کرنا که رتي

هه وليتر، نه شتي سليمانين و دهوکي، دشيت به رفره هيبټ چنکو چ چيا ل دهوروبه را نينن. خو ژ 2003، باټيري هه فليري پټ مه زن دبيټ ل که رتن بيناسازين زيده رکو حکومت چه ق به نديڼ دکه ت لسهر چاره سه کرنا ټاريسا نيشته جيکرتي يا فه ر. زيده ر فن چهندي حکومتن ژ کومپانينټ تايه ت خازت پروټيټ نيشته جيکرتي بکه ن، وه ک دريم ستي، زټرين ستي، ټيمپاير ستي، ټوزال ستي وفلوريا ستي .

دگه ل پروټيټ نيشته جيکرتن، هاته خازتن ژ کومپانينټ تايه ت دناف باټيري هه وليري هژماره کا باش ژ پرا و نه ټيلا ټافابکه ن دا جانتر بيت و چرپيا هاتنوچونن سفک بکه ت.

خشتا ل خاري بدريټي به حسن هژماره کا پروټيټ بيناسازين دکه ت بيت هاتينه چيکرتن ل پاريزگه ها هه وليري و چنه د ده ليفټ کاري پټ هاتينه په يداکرن 2008 هه تا 2013

ته نجام ريټا گه شي 2008-2013	Total	2013	2012	2011	2010	2009	2008
+187%	3,075	1,194	442	152	438	433	416
هژمارا پروټين بيناسازين							
+185%	27,488	10,746	3,933	1,336	3,861	3,839	3,773
هژمارا ده ليفټين کاري							

زيده ر: نفيسينگه ها نامارا هه ريټا کورستانن

2.3.1 رافه کرنا کهرتی

ژهر گوهاستا گه لکه دهوله مند بو ههولپیرئ ژ هه می رهخیت عیراقئ و فهگه پیرانا کوردا ژ دهرفه ی وه لاتی، باژپیرئ ههولپیرئ گه شه کردنه کا ئیکچار مه زن دیت د کهرتی بازرگانیئ، کو بو مه زنترین نافه ندا بازرگانی ل عیراقئ. 16 پیشانگه هیت بازرگانی نیازه بهینه سازدان ل ههولپیرئ ژ کانوینا دووین 2012 هه تا هه یاری 2013. بو نمونه، بیافا (مه پیدانا) پیشانگه ها ههولپیرئ یا نیفدهوله تی یا ل نیفا باژپیرئ ههولپیرئ و یا بناف وده ننگه ل عیراقئ کو جهن رویدانه کا ب پله کا جیهانییه. لدویف ریبه ری ژوورا بازرگانی و پیشه سازی ل ههولپیرئ (2011)، پتر ژ 15000 لایه تیت بازرگانی هه یین ل ههولپیرئ. ژ گرنگترین کومپانییت ترومیلا نیفدهوله تی و کومپانییت کومیپوته ری و که ره یین بگره هه تا کومپانییت به ده کین ترومیلا و بازرگانییا گشتی، دئ که سه ک شپت زوور دهلیفیت کاری یینیت.

2.3.2 پوستیت فالاییت ژفانگری

گه لکه دهلیفیت کاری ییت په یدابین دناف فا کومپانییت بازرگانی:

- **فروشیار:** بهرپرسیاره ژ هاریکنا خازکه را، و هویربینینا (ته دقیکرنا) پیستا که لوپه لا و تشتیت عه مبارکری، و سه خپیرکنا عه مباری دو یف پیفه را و پاراستنا پاکژیا وی و نفیسینا راپورتا بو ریفه به ری عه مباری لسه ر پیشکه فتن و گوهرکاریا، وه کونجیای.
- **ژمبیار:** بهرپرسیاره ژ راگرتنا توماریت دارایی بهویرکاری (باری دارایی و سه رجهم مامله و کاریت بازرگانی) بو کومپانییت بازرگانی ییت بچویک و کومپانییت مه زن.
- **پیشوازیکه ر:** بهرپرسیاره ژ ئه رکیت کارگیری ییت نفیسینگه ی و ته فایا چالاکیین پشته فانیی (به رسفدانا پرسپاریت خازکارا و رینماییکرنا وان بو نافونشانیت په یفه ندار ییت به سندن، قافارتا (فه رز) پوستی، به رسفدانا په یفه ندییت تله فونن ییت وه رگرتی، و به ره فه فکرنا ژفانا).
- **رازگر (سکرتر):** بهرپرسیاره ژ راگرتنا هه می تومار، فایل و دریزه ییت (ته فاسیل) کارگیری ییت گرنگ داکو ئه و لاین بو کار دکته کاربکه ت براستی و ئاسانی.
- **دانا پیزانین) تیخستن:** بهرپرسیاره ژ داگرتنا و ریفه برنا دانا ییت (به یاناییت) پیدفی بو وی لایئ کار بو دکته.
- **لوجستیک:** بهرپرسیاره ژ نافقه ئینانا که رستیت خاف ییت پیدفی و فه گوهاستا به ره مه ییت ته مامکری بو به لافکه را، فروشیارئ بکوم ئان خازکه را. هه مه هه ننگه ریت لوجستیک ئه و کارمه نندن ییت پروژانه چافدیریا کارپیکرنت پشکا لوجستیک ل ده زگه ها پیشه ساز.
- **ژبھانییت مرووفی:** بهرپرسیاره ژ پیشکیشکرنا پشته فانیی دناف ئه رکیت ژبھانییت (مه واردیت) مرووفی ییت فره ننگ، وه ک دامه زرانندن، په یداکرنا کارمه ندا، راهیتان و گه شه پیدان، زیره فانییا کارپیکرنت و ئاموژگاریکنا کارگوزاری.
- **شیره فه ندی یاسایی:** بهرپرسیاره ژ پیشکیشکرنا راولژیت یاسایی بو وا ده زگه ها ییت دگه ل شول دکته. و رینمایین و شیره تی دده ته هه ر ده زگه ه ک لسه هه ر کیشه کا یاسایی، و هاریکاریت دکته د درستکرنا گرینه ندا و سیاسه تا و فه کولینا تیروته سه ل.
- **عه مبار راجر:** بهرپرسیاره ژ ریقه برن و ریکخستنا گیران و گه پیرانا که لوپه لیٹ عه مبارکری دناف عه مباری (دیقچوونا چه ندیکا متای و ئه رکیت فه گوهاستن).
- **پاکژکه ر:** بهرپرسیاره ژ پاراستنا پاکژیا ئافاهی و جهیت بو کاردکته.
- **کارکه ر:** بهرپرسیاره ژ هاریکنا خودان پیشا لسه ره جهین ئافاکرنت و بیناسازین بکرنا کومه کا کاری پاله تی ییت ده ستی.
- **شوقبیر:** بهرپرسیاره ژ هاژوتنا ترومیلا بو فه گوهاستا به ره مه ها و کارمه ندا.
- **پاسه وان:** بهرپرسیاره ژ پاراستنا ئاسته کئ ئاسایشی دناف ئافاهی و جهیت کاری. زیره فانییا مه ترسییت تیزیک و نه هیلان و راگه هاندا تاوانیت رویدده ن ئه رکئ وی/وی به.

2.3.3 شیانیت پیدفی

شههرزاییت پیدفی د ناف بیافا بازرگانئ بهرا پتر ییت په یوه ستن ب شیانیت زمانی و کومپیوته ری. دگهل هندئ، باوه رناما به کالوریوسئ به لکی پیئقیئت بو هنده پوستیت فالا، وهك ژمیریار. ئەما پوستیت فالا ییت گشتی، وهك پیشوازیکه، رازگر (سکرتر)، پاکژکه، کارکه، شوفی و پاسه وانان، شههرزاییت پیدفی هه رشتی وانه ییت بیافیت گهشتوگوزاری و بیناسازین ییت نافوری. باوه رناما یاسای و پسپورییا دادوهری پیدفئ نه بو شیره تمه ندئ یاسایی.

دهلیفیت د ییت نافخستن و قه تیکه لبوونئ

نافه ندا ئوروی یا ته کنولوژئی و راهینانئ ETTC

نافه ندا ETTC پینج بزاریت خلمه تگوزاری ییت فاری (جودا) پیشکیش دکهت

خولیت کومپیوته ری و زمانئ ئنگلیزی

- دهسته کا راهینانئ یا 3 هه یقی ل زمانئ ئنگلیزی دیف ئاستا.
- خوله کا کومپیوته ری یا 3 هه یقی لگهل به رنامیت کرده کی (پراکتیکی) ییت مایکروسوفت ئوفیس MS OFFICE (به رنامیت خویندنئ ییت رسته ک).

راهینانا پیشه ی

- میکانیکا سه خبیتریا ترومیبل (8-12)
- کانزاکاری و له چیمکر (8-12)
- خلمه تیت که ره بئ (8-12)
- خلمه تیت سفره چی (2-8)
- زادلینان و پیژان (2-8)
- خلمه تیت مالدارین (2-8)

ده سپیکرنا پروژا بازرگانی

ئه فه خوله کا 3 هه یقی بو 10-8 پشکدارا یه دگهل ناساندنا فا باه تا:

- ئاراسته کرن (ته وجیه) بو پروژین بازرگانی
- مفاییت پ روژئ بازرگانی
- ناساندن ب بازارئ هه رئما کوردستانا عیراقئ
- ناساندن ب دوزئت یاسایی ییت په یوه ندار
- سه ردانا مهیدانی
- دادانا نه خشیت پروژئ بازرگانی یان نه خشا پروژئ بازرگانی یا وینه یی (وهه می)

پیشانگه ها پیشا کارا

ئه فه هه لکه فته یا هاتیبه سازدان بو 100-15 پشکدارا دئ کومپانیت تایهت (نافچه یی و نیفده وله تی، مه زن و نافنجی) د جه مینیت. ئه فه کومپانیه ژئ دئ پروفایلیت ناساندنیت خو و پوستیت فالا و قه گه ریت بهرئ (که فن) ییت پشکدار یئ دکهن ب ئه زموننا/پسپورییا خو. خوله کا داخزکرن پیشه ی/کاری

مه به ست ژ فنی خوله کا 2 هه یقی بو 16-8 پشکدارا راهینانا پیشه/کار گه روکا د فا چالاکیان دا:

- گه ریان لدویف پوستیت فالا و گه ریان ل هه رئما کوردستانا عیراقئ بو دیتنا پیشه/کاری
- نویکرنا ژیاناما پیشه یی (سیفین)
- په یداکرنا هانده ری و به رهه فکرنه به رگناما
- نواندنا (ته مسیلا) دیداریت وینه یی (وهه می)
- بنه ماییت ئامازه یی چاو خو وشه هه رزاییت خو پیشکیشکه ی

په پوهندی:

ثبرین دولز & حه جاج مسته فا، سه رگپریت بجهتینه ر
ETTC- هه ولیر-عیراق
تاخه نه وروز، نیزیکی خهسته خانا سه رده م یا تاییه ت
drei@ettc-iraq.net
+964 (0) 750 423 57 67

▶ ناهه ندا گه شه پیدانا پروژیت بازپرگانی بیت بچویک

چوا ده ست ب پروژی بازپرگانی که ی (5 روز)
شه ره زاییت شه هنی کاردانانخ (ره شنقیسینا سیقیا و نه زمانئ ننگلیزی 10- پروژ)
شه ره زاییت کومپوته ری (مایکروسوفت ئوفیس 10- MS OFFICE روز)
کار دیتن (ئاماده کرن بو دیدارا کاری و گه پران لدویف کاری)
تقیفا پشکدار وه لاتییت عیراقی بن و ژیب و 35-18 بیت. خول بن به رامبه رن

په پوهندی:

هه ولیر-عینکاوه (به رامبه ر وه ستگه ها په نزیتن)
suzan_aref@yahoo.com
+964 (0) 750 734 72 70
+964 (0) 750 452 46 01

▶ ده زگه هئ ئایندی گه ش

قهرزا دده ت ژ 1000 دولارین ئه مریکی هه تا 10000 دولارین ئه مریکی دگه ل 10% سوود. ده مئ فگه پراندنا پارا هه تا 15 هه یفا به .

په پوهندی:

هه ولیر-زانایاری (ته نشت پانقا دیده وان)
+964 (0) 750 139 71 98

▶ ئه لسیقه

ئه ف ده زگه هه قهرزا دده ت ژ 1000 دولارین ئه مریکی هه تا 5000 دولارین ئه مریکی بو 12 هه یفا و سوود 12%.

په پوهندی:

هه ولیر-جادا 60 مه تری (ته نشت خارنگه ها فارووق)
+964 (0) 66 253 12 90

سلیمانی

© IOM باژیری سلیمانی

پیزانیین په یوهندی یی:

ئای توو ئیم عراق

سلیمانی-جادا سولتان، پرا خسرو خال

ئافاهمی یی گه له ربیا رهند، قاتی 4ئ-شقا ژ. 2

که سی په یوندار: خانم. سوزان همه بور

ئیمه یل: magnetsuly@iom.int

تېله فون: +964 (0) 770 819 11 28

موبایل: +964 (0) 770 819 11 25

نفسینگه ها کوچ و کوچبه ران

سلیمانی: جادا بازنا مه لك مه محمود

(به رامبه ر مزگه فتا شیخ سه عید پیران)

ئیمیل: immigrationsul@yahoo.com

ئیمیل: ddm_erbil@yahoo.com

تېله فون: +964 (0) 770 214 99 31

موبایل: +964 (0) 750 155 67 75

سه رنجه کا گشتی

1.1 جوگرافی و ئاکنجی

دهن دگه ل پارێزگه هیت هه ولیری وکه روکۆن و دیاله و سه لادین.

ل دیف رقبه ربیا ئامارا سلیمانی یی، ئاکنجی پاریزگه هیت 1.8 ملیون (6% ته فایا خه لکی عراقی). ئه و ئیکه ژ شارستانی ترین پارێزگه هیت عراقی به دگه ل پینجه مین مه سترین پشکا ئاکنجیا، 70% ژ ئاکنجیا ل باژیری و 30% ل گوندا، نیزیکی نیغه ل قه زایا سلیمانی دژین (737135 کهس).

ئابووری سلیمانی قازانجیت ژفانگری ییت هه یین ژبه ر سامانیت ئافی ییت سرستی و سه قاین گونجیای و رهوشا ئاسایشی یا هه دار. هنده ژ ئاکنجی سلیمانی (3%) ییت لگه ل ریزا هه ژارترین عراقییا، به لی ئه نجامدانا پارێزگه هیت یا خرابه ل دویف نیشاندهریت مرووفابه تی (خویندن، ساخله می و مافیت ژنکی).

ل دویف رتفه به ریا کاردانان و راهبنا پیشه یی ل سلیمان، ریزا بیکاریت یا گشتی 12% یه ل پاریزگه هی و 10% ل باژیری سلیمان. رتفه به ریا 43000 که سیت بیکار ییت تومارکرین. و ریزا بیکاریت دناقه را جحیلت 16 و 20 سالی نهو نیزیکی 6% یه. که رتی گشتی سیتیکا هیزا کاری بکار دینیت.

ژ نادارا 2003، رهوشا نابووری ل هررما کوردستانا عیراقتی یا باشبووی بریک و پیکسی یا باشتربووی و بوویه نه گه را په یدابوونا پتر کار/ا پیشا. موچه ییت ته فایا خه لکت ییت بلندبووی و ده لیفت کاردانان ل که رتی تایهت ییت زیده بوین، دیاره ژ بهر وه به رهنانا حکومه تی بو که شه پیدانا نافخووی، و ژ بهر کومپانییت نیفده وله تی ییت هاتنه فه کیشان ب سیاسه تیت نازادگری، و ژ بهر سه قامگیرین و ناسپا ریزه یی ل فی ده فهری. ل دویف تیکه تا به لینه در ل سلیمان، که رتی تایهت یی هاتیمه پالشتکرن ب پروژیت بیناسازین ییت مه زن دناف که رتیت تایهت و گشتی.

ل دویف ریکراوا IOM، لیشافا ناواریت نافخووی IDPs یا زیده بووی ب شیوه یکن کاریگر ل ده سپیکا 2006 دگه ل به رده وامبوونا فه گوهاسنا خیرانا بو جهیت خو ژ بهر مه ترسیبا و توندوتیژی ب شیوه کن گشتی ده رفه ی کوردستان. فی لیشافا خه لکت په سته کا بارزیده یا هافیتییه سه ر که رتی کاردانان یی کیمتر-موچه. و گه له ک کار/پیشه ییت ئه رزان ییت چووینه ده ف کارکه ریت بیانی ییت نه شه ره را ئه ویت هاتنه کاردانان ژلای کومپانییت نیفده وله تی، هه ره وسه پالیت نه لیهای ژ نافه ند و باشووری عیراقتی هه زده کن کاربکن ب ده ره مال کن کیمتر و ل بارودوخیت کاری ییت خراپتر ژ خوجهیت هه ریم کوردستانا عیراقتی. و هه ر دوی ده می دا، هه ریم یا قازنجی دکه ژ کووچکرنا پیشه کاریت کو شه ره زایی و ده رامه تی به رده ست دگه ل خو دین و دبته نه گه را پالشتکرنا نابووری.

ل دویف تیکه یا شلوفه کرنا پیزانینین دناف-بریکارگه هیت (وه کالیت) نه ته ویت تیکگرتی UN Inter-Agency Information and Analysis Unit، ریزا بیکاریت یا بلند بریزه یی یا هه ی دناف ژنا (27%). ریزا نرم ژ ژنیت کاردانایی سه ر کارین کریدار ده رفه ی چاندن، و ریزا سه دی یا نرم ریزه یانه ژ کارین ژنا دناف که رتی گشتی، وی دگه هینیت کو ژن به رهنگاری ئاسته نگیت کاردانان دبن دناف که رتیت ده رفه ی چاندن. 75% ژ ژنیت لیهای دهینه کاردانان دناف که رتی گشتی، دگه ل کریتی کیمتر ریزه یانه ژ هفتابیت و ییت تیر. ناسیت خوندن گشتیانه ییت ل بن قایدی: ریزت نه خوینده وارین ناف ژنکا ییت نیزیکی 50% دبن ل هه می نافچا ژ بلی سلیمانی و هه له بجه، و سه رتر 25% بو زه لاما ل پیتجوین، پشدر، کفری، و چه مچه مال

که رتیت سه ره کی بین چالاکیان

2.1 گه شت وگوزاری

2.1.1 راهه کرنا که رتی

کوردستان، نه خاسمه سلیمانی، یا بوویه په ناگه هه کا نارام و چه کن گشتیاری بو عیراقیا و بیانییا شتیتیک ژ بهر جانی و سه قامگیریا وی. هه ریم فه ستگه هه کا نمونه یی یه بو وا که سا ئه ویت ل دیمه نیت چایی ییت تیکه دای و شونه واربت فه ده ر ژ ریکت پیاده کری. ل دویف رتفه به ریا که شت وگوزاری ل سلیمان، پاریزگه هی پتر 200000 که شتیاربت فه کیشاین سالا 2011. که رت ژ بریزکاری یی به رفه ره دبیت دگه ل ژرخانی وه کی دیار دکه ت سه ره لدانا جهیت فه کیشان وک سینه ما، باژیریکت یاریا، موزه خانه، وگه لرییت ره وشه نییرین. موزه خانا سلیمانی دوویه مین مه سترین موزه خانه یه پستی موزه خانا نشیمانی ل به خدا.

پایته خن، وه ک سلیمان، گه شه یا کری و یا بوویه باژیره کن مه زن و فرکه خانه ک ژ ی یا دکارگوزاری دا دگه ل گه شتیت نه سمانی ییت تیکسه ر بو ئسته نبول، بروت، قاهیره، دوه ی، ئوردن، سوید، یونان، ئه لمانیا، و باژیریت سه ره کی ل عیراقتی. ل دویف رتفه به ریا که شت وگوزاری، سلیمان پشوازییا زیده تر ژ 217652 که شتیاربت بیانی کری ل 2011، و گه له ک ژ وان هاتن ژ بهر نیزیکی و جونکی ل ژیر چ یاسایت توند نینه وه ک وه لایت و ا. هه ر سال، ئاهه نکیت نه ورووزی که شتیاربت ئیرانی فه تکیتیت ئه ویت بو خو ژیدگر ئاهه نگی بکن ب فی هه لکه فتنن ل هه ریم دگه ل عه ره بیت کو ژ ده فهریت عیراقتی ییت دی هاتین. د هافینا کوردستان یی دیرژ و گه رم دا، میهفان و خوجهیت هه ریم پنگه که یفن دکه ب که شوه واین

هونتر یئ ههوارگه هیت سهر په سارا.

ژ 2004، هژمارا جهیت میهفانداریئ ههر بیت زیده بووین. باژیری 7 ئوتلیت چار-ستیر، 18 ئوتلیت سئ-ستیر، و نیزیکی 30 ئوتلیت ئیک یان دوو ستیری بیت ههین. و 42 موتیل، 25 گوندیت گهشتیاری، 121 خارنگهه و بسهدان دوکانیت خارنیت بلهز و سئگ بیت ههین ل سلیمانین.

وهک بهلگهکی سهر بزافا فی کهرتی، مهزنترین ئوتیل ل ههریمئ تفیا فه بیت دیماهییا 2012، پشتی چار سالا ژ ئافاکرنئ. موله کا دی تفیا فه بیت هافینا 2012 دگه ل بروژه کا پیکهاتی ژ ئوتیلا 5-ستیر، سوپه رمارکت و خارنگهه و قهوله دهرگه هیت خو فه که تن سالا 2013 نیزیکی کوشکا سلیمانین.

2.1.2 پوسیت فالایت ژفانگری

ئهف پوسیت خارئ کاریت/پیشه بیت گشتی دیاردهت بیت کو ئهف که رته دابیندهت، سه خمراتی ل ئوتیل و خارنگهه و گوندیت گهشتیاری:

- **پیشوازیکه:** بهرپرسیاره ژ ئه رکیت کارگیری بیت نفیسینگههی و ته فایا چالاکیت پشته فانیین (به رسفدانا پرساریت خارکارا (زبوننا) و رنیمایکیرنا وا بو ناف و نیشائیت په یقه ندر بیت په سند، فافارتنا پوستن، به رسفدانا په یقه ندییت تیله فونن بیت وه رگرتی، و به رهه فکرننا ژفانا (مهوعدا)).
- **رئقه بهرئ گشتی:** سه رگریژ بجهینه ره د لیژنا رنیه رین دا، و بهرپرسیاریا وی یا سه ره کی چافدیری کرنا هه می کارپیکرن (عه مه لیات) و پیرابینت (موماره سات) دهرگه هئ یه.
- **خلمه تکارئ ئوتیل:** بهرپرسیاره ژ گه هاندنا میهفانیت ئوتیل بو ژورین وان و راکرنا چهننا و فه کرنا دهرگه ها.
- **سفره چی:** بهرپرسیاره ژ خلمه تکرنا خارکارا ل خارنگه ها یان ههر جهه کن خارن و فه خارن. و داخازییت خارکارا بجه دینیت و فاتورورا برئقه دبهت دگه ل چهن ئه رکیت دی بیت پاکزکرن بیت فهر کو په یقه ندی ب فق خلمه تن ههین.
- **سه روکن زادلینه را:** بهرپرسیاره ژ چافدیری کرنا به رهه فکرننا خارن ئان پیرستیت خارن، و رهنکه بهرپرسیار بیت ژ چهن دین ئان دهان کارکرا، وهک سفره چپیا، زادلینه را، شویشتنچپیا و کارمه ندیت دی.
- **زادلینه را:** بهرپرسیاره ژ به رهه فکرننا دانیت خارن و پیرستیت (لیستیت) خارن ل خارنگه ها و ئوتیلا و جهیت خارنگوزاری بیت دی.
- **پاکزکه ر:** بهرپرسیاره ژ پاراستنا پاکزییا ئافاهییا و جهیت کو کار بو دکه ت.
- **شوفتر:** بهرپرسیاره ژ هاژوتنا ترومیلا ژبو فه گوهاستنا به رهه ما و کارمه ندا.
- **کارمه ندئ سه خیری:** که سن بهرپرسیاره ژ سه خیری کرنا پاریزی و ته نکافی یا گشتی بو دامه زرایا ئوتیلا دیارگری.

2.1.3 شه ره زاییت پیدفی

پیشوازیکه: وه رگرتنا په یقه ندییا و ته عامل لگه ل خارکارا و مه عمیلا و میهفانا پیدفی ره فتارکرنا گشتی یا په سنده و شه ره زاییت نه زمان.

- **رئقه بهرئ گشتی:** باوه رناما کارگیری و ئان پسپووری و شه ره زاییت د رنیه رین و رنیه برن.
- **خلمه تکارئ ئوتیل:** پاکزکه ر، کارمه ندئ سه خیری: چ شه ره زاییت تابهت پینه قین.
- **سفره چی:** شه ره زاییت ره فتارکرن و ته عامل کرنا په سند (ئارامگرتن و په یقه ندیکرن).
- **سه روکن زادلینه را:** 3-4 سال پسپووری د زادلینان.

2.2.1. 2.2.1 راقه كرنا كه رتى

بىناسازى، ئ بلى كو چالاكياكه ئىكنايه، سهر ئاستهكى بهرفرهه پىدقئ بههرايه بو ئافاكرنا نشىنگههئت تاكهكهسا و ئافاهىئت گشتى. ئهف كاره عادهسى رىفه بهرى پروژئ برىفه ده بهت و رىفه بهرى بىناسازى، ئه ندىازى رى نه خشه كىشائى، ئه ندىازى به رى بىناسازى ئان ته لارسازى پروژئ سهر به رشتىن دكهت. ئبو بجهئىنانا پروژهى بسه رفه رازى، نه خشه دانانا كارىگه ر كه له كا پىدقئيه دكهل ده مخشته دانان، بودجه دانان، سه لامه تىيا شوپن بىناسازى، هه بوونا كه رستىت ئافاكرنى، لوجستىك، وگونجان لكه ل ته نده ركرنا ئه شكه را (مياشكرنا عه تا ئا يا عه له نى). كارمه ندى و شه هره زائىت فارى كاردكه ن د فا همى پىنگا فا دا. ل دويش ئىكه تىيا به ئىنده رنىت سلئمانىن، 980 كومانىئىت بىناسازى سهر ئاستىت فارى، ئ بلا ئىكى هه تا پئنجى. كاردكه ن د پروژئت بىناسازى، وه ك گوندىت نشىنى، موولا، ئوتىلا و خانىئت تاكه كه سا

2.2.2. 2.2.2 پوستىت فالائىت ژفانكرى

دكه ل گه شه كرنا كه رتى بىناسازى، گه له ك ده لىقئىت كارى ئىت په يدابىن:

- ئه ندىازى رى شارستانى: بهرپرسياره ئ نه خشه كىشان و چافدئرىكرنا پروژا.
- ئه ندىازى رى كه ره بى: بهرپرسياره ئ نه خشه كىشانا بازنا ئه لكترونىكى يا پروژئ و ئ چافدئرىكرنا بجهئىنانا نه خشا كه ره بى.
- فه رمانبه رى داراى: بهرپرسياره ئ رىفه برنا ئه ئه اتى و گه نجىنا پروژئ و بكارنىنانا وا يا بكئره اتى (به ره فكرن و بجهئىنانا بودجى، كارپىكرنىت داراى و ناماده كرنا راپورئىت داراى، هئدى) د پروژئ بچوىك يان مه زن.
- كارگىر: بهرپرسياره ئ مسوگه ركرنا پىشقه چوونا كاروبارىت كارگىرانا كومانىئى (ناماده كرنا كاغه زكارىيا چه له كىيا، كاروبارىت دامه زراندىن و كاروبارىت ياساى، هئدى).
- چافدئرى: بهرپرسياره ئ سهر به رشتىكرنا ئه نجامدانا كارئ روزانه ئ ره خن جوىنه كا (گروه كا) بچوىك، بو مسوگه ركرنا بجهئىنانا پروژئ ب رىكوىكى.
- كاركه ر: بهرپرسياره ئ هارىكرنا خودان پىشا لسهر شوئىت ئافاكرن و بىناسازى بكرنا كومه كا شوئىت پاله تىن بده ستى.
- دارتاش: بهرپرسياره ئ گرئدانا دارئ بانا.
- كاره باى: بهرپرسياره ئ سه خبئرىيا خلمه تىت كه ره بى، وه ك روناها، كوزوتىت (جىهازىت) باخوشكه رنى (ئه كىفئ) و تله فوىنئ (ئه ف) كاره باهراپت بئ پىدقئيه ل ئوتىلا و موئىلا.
- شوftp: بهرپرسياره ئ هاژوتنا ترومبىلا ئبو فه گوهاستنا به ره ما و كارمه ندى.
- پاسه وان: بهرپرسياره ئ پاراستنا ئاستئ ئاسايشئ دناف ئافاهى و جهئىت شولى. ئه ركئ وى/وئ ئه وه زىره فانىيا مه ترسىت ئىزىكه و نه هئىلان و راكه اندنا تاوانىت روىداى به.

2.2.3 شه‌ره‌زاییت پیدفی

- ئەنداز یاری شارستانی: باوه‌رناما ئەندازه‌ریا شارستانی دگه‌ل پ‌سپوورین.
- ئەنداز یاری تەکنیکی: باوه‌رناما ئەندازه‌ریا.
- (فەرمانبەر) دارایی: باوه‌رناما دارایی ئان ژمبیرین.
- ئەنداز یاری کەرەبەن: باوه‌رناما ئەندازه‌ریا و زانیبا بێردوزا بازنا کەرەبەن circuit theory، شەرگەم (تەوژم) بەیژ heavy current. یان ئەنداز یاری وزا کەرەبەن و بنەماییت کەرەبەن بێت دی.
- کارمەندی کەرەبەن: دەرچووی خویندنگەها (قوتابخانا) دوینافەندی (دواناوەندی) (پشکا کەرەبەن).
- کارگێر: باوه‌رناما کارگێری و بکیمی 2 سال پ‌سپووری.
- دارتاش: 4 سال پ‌سپووری د دانانا دارئ بانا.
- شوقبەر: موله‌تا گشتی ب شیوه‌کن گشتی، بەل‌ن هنده‌ک کاربێت شوقبەرین پیدفی موله‌تا تایبەتە پنتن (نومە هاژوتنا تورومبیلێت رێقه‌بەرا یان ئەندازه‌را).
- کارکەر، نوبەدار: چ شه‌ره‌زاییت تایبەت پینەفین.

2.3 ک‌رین و فروتن و بازرگانی

2.3.1 رافه‌کرنا کەرتی

کوردستان. هه‌روه‌سا بازرگانی ژێدەرەکن زەخمە یێ داهاشی بو هه‌رێمی (بسه‌ره‌کی د کەرتن تایبەت) و دبیتە ئەگه‌را گه‌شه‌کرنا پروژبیت بازرگانی بێت بچووک و نافنجی.

بازرگانی و ک‌رین و فروتن گه‌شه‌یاری دگه‌ل باشوونا بارئ ئابووری و ناستن ژبان ل هه‌رێما کوردستانا عیراقن. و داخازییه‌کا گه‌له‌ک یا هه‌ی بو ئامبیرب تاسووده‌ین و که‌لوپه‌لن نافمالن. زبده‌باری هندئ، بارودوخن تاسایشن یا چاک ل هه‌رێما کوردستانا عیراقن فەبەرئینانیت بیانی فەدک‌شیت و دبیتە هه‌فکارئ تیگه‌هه‌شتەکا باش و ره‌وشا پروژبیت بازرگانی چبێتدکەت. ئەف کەرتن سه‌ره‌کی 450 کومپانیت بازرگانیا گشتی بێت تومارکری ل سلیمانین دگربته‌خو دویف ژوورا بازرگانی (2012).

نافاهیه‌کن بازرگانی یێ نوی و دوو مولبیت زەخم دئ هیتە فەکر ل سلیمانین و دئ ده‌لیقیت کاری په‌یدابن.

2.3.2 پوستبیت فالاییت ژفانگری

گه‌له‌ک ده‌لیقیت کاری بێت په‌یدابن دناف فا کومپانیت بازرگانی:

- رێقه‌بەری گشتی: سه‌رگبێتی بجه‌ئینه‌ره د لیژنا ربه‌ریا دا، و به‌رپساریا وی یا سه‌ره‌کی چافدبیرکنا هه‌می کاربێکرنا (عه‌مه‌لیات) و پبیرابینب (موماره‌سات) ده‌زگه‌ه یه.
- فەرمانبەری دارایی: به‌رپساره ژ رێقه‌برنا ژبهاتی و گه‌نجینا پروژئ و بکارئینانا وا یا بکیرهاتی (به‌ره‌فکر و بجه‌ئینانا بودجئ)، کاربێکرنبیت دارایی و ئاماده‌کرنا راپورتبیت دارایی، هتد د پروژئ بچووک یان مه‌زن.
- فروشیار: به‌رپساره ژ هاریکرنا خازکه‌را، و هویربیننا (ته‌دقیقکرنا) پبستا که‌لوپه‌لا و تشتبیت عه‌مبارکری، و سه‌خببیرکنا عه‌مبارئ دویف پبشرا و پاراستنا پاکزیا وی ونفیسینا راپورتا بو رێقه‌بەری عه‌مبارئ لسه‌ر پبشکه‌فت و گوهرکاریا، وه‌ک گونجیای.
- عه‌مباراگر: به‌رپساره ژ سه‌خببیریا عه‌مبارئ.
- مالراگر: به‌رپساره ژ راگرتنا ده‌زگه‌ها کو بو کار دکەت ژ لاین پاکزب فە، ئاماده‌کرنا پیدانیت پیدفی، وباش راگرتن (پاکزکرن، نفین سه‌روه‌بکرن، گوهرینا شه‌لتا و چارچه‌فا، ئاماده‌کر و پیدانا پیدفبیت گه‌رماف و سه‌رشوگا). و ل شوینبیت هه‌مه‌جور کاردکەت، بەل‌ن پتر ل ئوتبلا و گوندبیت گه‌شتیاربیت دی.
- کارمەندی سه‌خببیرب: ئەو که‌س به‌رپساره ژ سه‌خببیرکنا پاربزی و ته‌نگافی یا گشتی بو دامه‌زرایا ئوتبلی.
- پ‌سه‌وان: به‌رپساره ژ پاراستنا ناستن تاسایشن دناف ئافاهی و جه‌بیت شوولی. زیره‌فانیا مه‌ترسیبیت نبزبک و نه‌هتلان و راگه‌هاندنا تاوانبیت درویدده‌ن ئەرکئ وی/وی یه.
- شوقبەر: به‌رپساره ژ هاژوتنا ترومبیلن بو فە گوهاستنا به‌ره‌ما وکارمه‌ندا.

2.3.3 شه‌ه‌زاییت پیدایی

- **ریشه‌بەری گشتی:** باوه‌ناما کارگیری و/ئان پ‌سپووری و شه‌ه‌زاییا ریه‌بری و ریشه‌برنی. (فه‌رمانه‌ری) دارایی: باوه‌ناما دارایی ئان ژمیریاری.
- **شوقی:** موله‌تا گشتی ب شیوه‌کن گشتی، به‌لن هنده‌ک کارپت شوقی پیدایی موله‌تا تایه‌ته پتنی (بو نمونه‌هاژوتنا تورومبیلیت ریشه‌بەرا یان نه‌ندازه‌را).
- **فروشیار:** شه‌ه‌زاییت په‌یغه‌ندیکرنی ییت باش و ره‌فتارا په‌سند

2.4 چاندن

2.4.1 راه‌ه‌کرنا که‌رتی

ه‌ه‌رێما کوردستانا عیراقی دیروکه‌کا ده‌وله‌م‌ه‌ند و دێرین یا ه‌ه‌ی. ده‌شتا شاره‌زوور ئیک ژ پیتداترین زه‌فییته‌ جیهانی یه‌ جوتیارکری. به‌ری سالیت 1980ی، چاندن که‌رته‌کۆ به‌یژبوو ل ه‌ه‌رێمی ژ به‌ر سه‌قاین وی یی به‌رکه‌فتی بو چاندنا فیتی و زه‌ره‌واتی.

چاندن یا ژفانکریه‌ بزاف و چالاکیا خو بزف‌رینیت ل سلیمانی. حکومه‌تا ه‌ه‌رێما کوردستانا عیراقی ه‌ه‌ولێ ده‌ته‌ خه‌لکی کو فه‌گوه‌استی ژ باژیرا ه‌انده‌ته‌ بچه‌فه‌ گوندیت خو و چاره‌کا دی ده‌سپ چالاکییته‌ جوتیاری و چاندنی بکه‌ن، به‌لن ده‌رامه‌ته‌ و ژرخانی گوندا تیراناکه‌ن ب گشتی و ه‌ه‌ر د کیمین. فینجا تولاز ییت خوجه‌بدن د نیشه‌ندیت باژیرا و مروقیته‌ مه‌ستر ده‌یلن ل گیلگه‌ها. بێ که‌رته‌کۆ چاندنی قایم و فه‌ژباندی، فه‌گوه‌استنیت خه‌لکی ژ گوندا بو باژیرا دی به‌رده‌وام بن و ئاریشیت جفاکی دی ژده‌بن ناف و له‌لاتی و ل ه‌ه‌رێمی و دی ه‌یشتا کارتیکرن ه‌ه‌بیت سه‌ر بیکاری.

ل دووی ریشه‌رییا چاندنا سلیمانی، حکومه‌ته‌ فه‌رزیت نه‌رزاییت ده‌م-دریژ، ته‌ره‌کته‌را و ماکینیت چاندنی ییت دی، په‌ینیت کیمیایی، توفیت توخم باش ده‌ته‌ و ه‌اری جوتیارا دکه‌ته‌ بدانا کرییته‌ فه‌گوه‌استنا ده‌رامه‌ته‌ (به‌روبوومی) خو بو بازاری. داخازییا به‌ره‌مه‌خوورا گه‌له‌ک گه‌شه‌ی ب چاندنی ده‌ته‌، وه‌ک داخازییا ژده‌ سه‌ر به‌ره‌مه‌یت ده‌ریای و فیتی و زه‌ره‌واتی و ده‌نجامدا پتر ژ 5000 خانیت شیشه‌ی ه‌انته‌ ئافاکرن ل سلیمانی، دووی ریشه‌به‌ری نه‌خشه‌دانان ب ریشه‌رییا گشتی یا چاندنی. و 6657 میتشه‌فان (ب خودانکریته‌ میتشیت هنگفینی) ل ه‌ه‌رێما کوردستانا عیراقی یا کو نژیکی 119 ته‌نیت هنگفینی سالانه‌.

2.4.2 پوستیت فالاییت ژفانکری

گه‌له‌ک ده‌لبقیت کاری ییت په‌بدا بین دناف فا کومبانیته‌ بازگان:

- **کیلگه‌ جین خودانکرنه‌ به‌زی:** سه‌ره‌رشتیکرنا سه‌رانسه‌ری کیلگه‌ه‌ و پیته‌کرنا تایه‌ته‌ ب خودانکرنه‌ په‌زی (بجه‌ئینانا نه‌خشا سه‌رگی‌ریا په‌زی یا روژانه‌)، چیتیکرنا به‌ره‌مه‌ن کیلگه‌ه‌.
- **کیلگه‌ جین شیرمه‌نی:** به‌رپرسیره‌ ژ خودانکرنه‌ گیانه‌وه‌را (چیل و په‌ز و بز) بو خورتکرنا به‌ره‌مه‌نینانا شیر یا دریژکیش.
- **کیلگه‌ جین خودانکرنه‌ ماسیا:** به‌رپرسیره‌ ژ سه‌ره‌رشتیکرنا سه‌رانسه‌ری کیلگه‌ها ماسیا و بجه‌ئینانا نه‌خشا سه‌رگی‌ریا (پیته‌پیدان، پارازن، مه‌زنکر، دم (وه‌خت) و جوور و پریاردانا فروتن).
- **نه‌خشه‌کیشی راختن پلاستیکی:** به‌رپرسیره‌ ژ ه‌لبزارتا عه‌ردی ئافاکرنا خانیت شیشه‌ی ییت پیدایی؛ بریاردانا نفش ریکاریته‌ ئافدانا و پلا گه‌رم یا خانیت شیشه‌ی دگه‌ل سه‌ره‌رشتیکرنا پیتشه‌چوونا وی یا درست.
- **نه‌خشه‌کیشی چیمه‌نی:** به‌رپرسیره‌ ژ دیمه‌ن و نه‌خشه‌کیشان و پشککرنا عه‌ردی دگه‌ل بریاردانا چاکترین نفش ریکاریته‌ ئاف دابینکرن بو ئافدانی.
- **شوقی:** به‌رپرسیره‌ ژ شوولپیکرنا ماکینا و هاژوتنا تورومبیلیت کیلگه‌ه‌ بو فه‌گوه‌استنا کاره‌مند و ئامیریت کیلگه‌ه‌ ییت پیدایی بو کاری کیلگه‌ه‌، دگه‌ل فه‌گوه‌استنا به‌ره‌مه‌یت کشتوکالیته‌ (چاندنی) کیلگه‌ه‌ ییت دویمه‌ی بو فه‌ستگه‌ه‌یت داخازکری.
- **کیلگه‌ جین په‌لاوه‌ری:** به‌رپرسیره‌ ژ سه‌ره‌رشتیکرنا سه‌رانسه‌ری کیلگه‌ه‌ په‌له‌وه‌ری دگه‌ل پیته‌کن تایه‌ته‌ ب مه‌زنکر و چافدی‌ری و

پاراستنا مریشکا و بهره‌مئینانا هیکاً.

- **میشه‌فان:** به‌پر‌سیاره ژ سه‌رپه‌رشتیکرن و نه‌خشدانانا ههمی نه‌رکیت میشه‌فانی پین و بهره‌مئینانا هنگفینی دگه‌ل دانانا نه‌خشا سه‌رگزیبیا گشتی بو پارازتن، پیته‌پیکرن و مه‌زکرننا هه‌نگا.
- **کینگه‌چین گولا:** به‌پر‌سیاره ژ سه‌رپه‌رشتیکرنا کینگه‌همن بو که‌شه‌پیدانا راست یا بهره‌میت گولا و بجه‌مئینانا نه‌خشا سه‌رگزیبیا فروتنا فا بهره‌ما.
- **کینگه‌چین دارستانن:** به‌پر‌سیاره ژ پارازتن و پیته‌پیکرنا دارستانا پاریزگه‌همن و تشته‌کن فه‌ره.
- **نه‌خسه‌کیشی زه‌فیا و خایتت شیشه‌ی:** به‌پر‌سیاره ژ نه‌خسه‌کیشانا گشتی و بهره‌فیت ژیرخاین کشتوکالی بیتت که‌رتیت بهره‌مئینانا کینگه‌هییت هه‌مه‌جوور و خایتت شیشه‌ی.
- **کارکه‌ری چاندن:** به‌پر‌سیاره ژ هاریکرنا جوتیارا هه‌کو هیزاکاری یا زنده‌بار پییقتی ل که‌رتیت بهره‌مئینانا کینگه‌هییت هه‌مه‌جوور.

2.4.3 شه‌هره‌زاییت پیدقی

- **کینگه‌چین خودانکرنا په‌زی:** نه‌ندازباری چاندنن یان باوه‌رناما بهره‌میت گیانه‌وه‌ری، و نه‌و که‌س تقیا زانینه‌کا پیشت‌ر هه‌بیت سه‌ر بهره‌مئینانا گیانه‌وه‌ری.
- **کینگه‌چین شیره‌منی:** باوه‌رناما بهره‌میت گیانه‌وه‌ری یان بکیمی 5 سال پسپووری د بواری خو دا.
- **کینگه‌چین خودانکرنا ماسیا:** نه‌ندازباریا چاندنن یان باوه‌رناما بهره‌مئینانا گیانه‌وه‌ری و تقیا نه‌و که‌س زانینه‌کا پیشت‌ر هه‌بیت سه‌ر بهره‌مئینانا گیانه‌وه‌ری.
- **نه‌خسه‌کیشی راختن پلاستیکی:** باوه‌رناما چاندنن یا پیدقیه.
- **نه‌خسه‌کیشی چیمه‌ن:** باوه‌رناما نه‌ندازباری (نیگارکیشان (ره‌سم)) و شه‌هره‌زاییت کومیوته‌ری بیت پیدقیه.
- **شوفپر:** موله‌تا گشتی ب شیوه‌کن گشتن، بلن هنده‌ک کارپت شوفپرین پیدقی موله‌تا تایه‌ته پتنن (بو نمونه‌ها ژوتنا تورومیلت ریقه‌به‌را یان نه‌ندازبارا).
- **کینگه‌چین په‌لاوه‌ری:** باوه‌رناما چاندنن یان بهره‌میت گیانه‌وه‌ری پیدقیه.
- **میشه‌فان:** باوه‌رناما چاندنن یان هه‌ر پشه‌که‌کا ساخله‌میی پیدقیه بو چاقی‌خودانا بهره‌مئینانا هنگفینی.
- **کینگه‌چین گولا:** باوه‌رناما چاندنن، راهینان و پسپووری د فی بواری دا بیت پیدقیه.
- **کینگه‌چین دارستانن:** چ شه‌هره‌زاییت تایه‌ت پینه‌فین.
- **کارکه‌ری چاندن:** چ شه‌هره‌زاییت تایه‌ت پینه‌فین ژبلی لیته‌اتیا جه‌سته‌یی

ده‌لیقت دیت نافخستن وقه‌تیکه‌لبوونن

ناقه‌ندیت راهینانن و قهرزیت بجویک

ریقه‌به‌ریا گشتی یا گه‌شتوگوزاری

نووتیلا، مویتلا، گوندیت گه‌شیری و خارنگه‌ها. تیکه‌مین خولا راهینانن یا فه‌کری سه‌ر پوستن "پیشوازیکه‌ر"ی دا تاکه‌که‌س په‌ینه‌هویکرن چاوا ماملن دگه‌ل خازکارا که‌ن و چاوا فه‌کیشن. پشتی هنگی، خولیت راهینانن بیت ترخانکری بو کارگیرا، خلمه‌تکاریت نووتیلن، سفره‌چییا، هتد، دپه‌ینه‌سه‌راچوون دا ژ ههمی پوستیت سه‌ره‌کی نه‌و ل که‌رتن گه‌شتوگوزاری هه‌ین بگریت. راهینان یا بن به‌رامبه‌ره و دئ حه‌فیه‌کئی فه‌دکیشیت.

په‌یوه‌ندی:

تاخن سه‌رچنار-به‌رامبه‌ر وه‌ستگه‌ها په‌زینا سه‌رچنار: ده‌زگه‌ها راگه‌هاندنن
+964 (0) 53 318 38 80

رېښه بهرېيا گشتي يا چاندنې

دهم بوده مې خولېت راهيتانې فهدکته بو وا که سا نه وېت کاردکهن د بوارې بهرهمېت گيانه وهرې و زهره وائې و نه وېت هه څکارې دکن دگه ل رېڅخراوا يېت کو کاردکهن ل که رتن چاندنې.

په يوه ندي:

رېښه بهرېيا گشتي يا چاندنې- ده رگه ها نه خسه دانانې
سلېمانې- گړې عه لې ناجې
+964 (0) 53 320 39 86
+964 (0) 53 321 03 47

رېښه بهرېيا کاردانان و راهيتانا پېشه يي

څه رزېت بچويک هه تا 13000 ډولارېت نه مريکې دده تن بو پروژېت بچويک. سه رهندي، به شه کي هه ي بو په يداکرنا کارا/پېشا بو که سېت کو ل کارې دگه پرن و نافېت خو ل رېښه بهرېيا وا تومارکړين بې پاره

رېښه بهرېي خولا پېشکېشده که ت ل سه ر:

کومپيوته رې

نافا کرنا شيانا

له حيمکرني

درويني

رېژکارېت سارکرنې و باخوشکرني

ههروه سا رېښه بهرېي کاربازنه کا (وېرک شوپه کا) بو راهيتانېت پېدفي که رستا و نامراز. بو هه ر توخمه کي دي بې راهيتانې، رېښه بهرېي ره نکه راهېنه ره کي دگه ل که رستا دابېنکه ت. به س نه و لايې کو هه زده که ت راهيتانې دابېنکه ت تقيا خه رجيبېت زيده بار نه و پېرايېت.

په يوه ندي:

سلېمانې- هوانا- نيزيکې عه لوه که ي سلېمانې
+964 (0) 748 042 19 40

رێکخراوا گه شه پیدانا ئابووری ل کوردستان

ئه ف رێکخراوه قه ززیت بچیک ددهتن بو ده سیپکرا پروژیت بچووک. ههروهسا ئاگه هداریتت پوستیت ئالا دجه مینیت ژ کومپانیت جودا و ل فه واریتیت (پالئوراویت) شههرهزا دگه ریت دا بکیر وا پوستا بهین. ههکه فه وارتی (پالئوراوی) پوست بده ستفه ئینا، تفیا 10% ژ مووچن خو یئ ئیکن بده ته رێکخراوی وه که هه قده ست.

په یوه ندی:

سلیمانئ / زپرینوک

ئیمیل: kedo19942002@yahoo.com

ئیمیل: kedo94@gmail.com

+964 (0) 748 015 96 54

www.kedo94.org

ئاغه ندا پیزانینن پروژیت بازرگانی

وه که به شه ک ژ ژوورا بازرگانی و پیشه سازین ل سلیمانئ، ئاغه ندا BIC خولیت راهینانئ سه ر کرین و فروتن و بازرگانی یئت فه کرین:

➤ "بیروکا خو بکه راستی": کرئیا فن راهینانئ 30000 دیناریت عیراقی نه بو سئ روزا.

➤ "چاوا ده ست ب پروژا بازرگانیا خو که ی": کرئیا فن راهینانئ 40000 دیناریت عیراقی نه و بو پینج روزا.

➤ "بسناهی ده ست ب پروژا بازرگانیا خو بکه" (گه شه پیدانا پروژه کا بازرگانی یا هه بی): کرئیا فن راهینانئ 50000 دیناریت

عیراقی نه بو چار روزا.

ئاغه ندا BIC دیسا ئاگه هداریتت پوستیت ئالا دجه مینیت ژ کومپانیت جودا و ل که سیت شههرهزا دگه ریت دا وا پوستا تزیکه ن.

شیره تمه ندی یا بن پاره به.

په یوه ندی:

ژوورا بازرگانی و پیشه سازین ل سلیمانئ

سلیمانئ- جادا سالم

ئیمیل: bic@sulaimany.biz

+964 (0) 53 321 04 54

+964 (0) 53 320 32 93

www.sulcci.com

تهف بانكه 5000 ډولارټ ته مريكي وهك قهرزټ بجيك و تقيا بهټته دانقه د ساله كن دا و 10% رټزا سووډي.

په پوهنډي:

سليمانی-فلکا خاله حاجی، بهرامهر خویندنگه ها (قوتابخانا) دووانافنجا (دواناوه نډيا) رهنګين

بانكا چانډنا سليمانی

تهف بانكه قهرزټ بجيك ددهت بو پروژټ چانډن، وهك

- نافيكرنا خانيت پلاستيكي
- كولانا بيريټ ټيرټيواري
- دارچينگه و چيمهنا كوليلكا
- تهكنيكا رټ چانډن
- سيسته من نافدانئ
- ب خودانكرنا ميشيت هنگفيني
- سيسته من ساركرن
- تهرش (چيل و په ز و بز)
- چټكرنا بهرهمينانا تهرشي
- پهلاوهر
- نافيكرنا كارخانا ناليكي
- فهژينكرن
- رب خودانكرنا ماسيا
- كيلگه ها كفاركا
- دانانا كه هره بن

په پوهنډي:

سليمانی-تاخت چوارباخ، ټيزيكي ريفه بهرپيا ناماري
+964 (0) 53 320 03 47

رېځخواوا زرگارکړنا زارووکا ل کوردستانې (مندال پارېزي)

رېځخواوا KSC راهېنانې دابېنډکته بو کارکړنې ل رېزبه نډېت ئافن و پيسافن و کههره بې و کهرمکړنې. خو لېت راهېنانې به لاشن و ډېپېته دابېنکرن ژ ره خې 6 راهېنه رېت نه مساوي د فې بواري دا.

په يوه نډې:

سلېمانې

زرگاري 408، جادا حه بسه خاني نه قيب

ټيمېل: ksc-kcf@ksc-kcf.org

+964 (0) 53 330 10 46

رېځخواوا گه شه پيدانا شارستاني

نه ف رېځخواوه خو لېت راهېنانې دابېنډکته سه ر فان يابه تا:

ماقېت مروفي

رېقه برنا رېځخواوا

چاډډرېکرن و نرخاندن

بارازتنا سه رکردا

به رسقدا نا توندوتيزي

کريپت راهېنانې تقيا رېځخواوا ده سته بهر (سپونسه ر) بده ت

په يوه نډې:

سلېمانې - نيزيکي پارکا نازادي

جادا رابه رين 11، تاخن شوره ش 102، خاني ژ. 1

ټيمېل: cdo-pac@yahoo.com

+964 (0) 53 330 67 03

+964 (0) 770 770 75 65

ئیکهتیا به لێندهرا نێزیکه "به ره پهری پوسیتت قالا" فه که تن سه ر سایتی خو

www.balendaran.com

www.aweza.co/jobs

www.kurdjobs.com

www.chawyxelk.com

پیزانینن په یوه ندى یی

ئای نۆ تیم IOM عیراق

دهوك-KRO

تیزیک پيشانگه ها ریبار. پشت ريقه به ریا دارستان و پاوان

که سى په یقه ندر: دلیر عمر

تیمه یل: magnetdahuk@iom.int

تیله فون: +964 (0) 751 247 57 11

موبایل: +964 (0) 750 457 61 70

نفسینگه کوچ و کوچهران

دهوك: گری باسی (ته نشت موتیلا شانا)

تیمیل: dinya1897@yahoo.com

تیله فون: +964 (0) 750 452 47 23

© IOM بازیری دهوكن

سهرنجه كا گشتی

1.1 جوغرافی و ناكنجیان

دهوك دكه فته سهر سنووری دگه ل تورکیا و باکوورترین پاریزگه هه ل عیراقی و باهرایتر چیا د زالن سهر دیمه نیت وى ییت سروشتی. دویف بها کرنا ریکخراوا (2010 IOM)، چند کیشیت ناسایشی ییت هه لایستی ییت هه یین دنا فیه را پاریزگه ریت نه بنه وا و دهوك سه بهارت رهوشا کارگیری یا قه زاییت شیخان، ته له عفر، تلکیف، ناکری و شه نگاری. دگه ل وى زى، ل سالا 2010 دهوك هه ر ناشتیرین پاریزگه هه ل عیراقی دیف ناماری نفیسینگه ها کووچکرن و ناواره کرن BDM. دهوك بازیری نافهنده و قه زاییت نامیدین، سیمیل و زاخو زى سهر ب پاریزگه هئ نه.

ل دویف سهر زمیرا 1997، بازیری دهوك دوریت 402970 ناكنجییت ب فى ته زری: 300616 ل نافجیت بازیری و 102354 ل نافجیت گوندی. ل دویف ریفه به ریا گشتیا ناماری (1995)، 818302 ناكنجییت هه یین ل پاریزگه ها دهوكن. ناواریت نافخوویى IDPs د دمن پیتا توندوتیزین ل 2006-2007 دکن 21% ژ ناكنجییت دهوكن، و ته فه بلندترین ریژه به ژناف هه می پاریزگه ها. تیزیکى هه می ناواریت نافخوویى ژ نه بنه وا ئان به غدا دهین. و تیزیکى هه می خیزانیت ناواریت نافخوویى پشتی 2006 (95%) ییت نامازه پیکری دهلیفیت کارانانن پیشتر بده سته قن، به لئ هاته راگه هاندن کو پتر ژ نیفه کن (54%) جهیت فه حه ویانن بده سته قن. چاریکا (24%) خیزانیت ناواریت نافخوویى ل دهوكن ل ناكنجیگه هیئت کومه لگه هه و 64% ییت بن دهرماله و موچه نه دویف ریفه به ریا گشتیا ناماری.

ل دویف راپورتیت ریکخراوا IOM، خوژ 2005 هژمارا فه گه را یا دزیده بین دا روژ و روژ و زورینا وا ژ نه روچ، سوپسرا، فرهنسا و نه لمانیا دهینه فه. و زورینا مفاکریت (به نامن) نافخستن و فه تیکه لبونن یی ریکخراوا IOM کار دیتنن داخز دکن وه که له کییت دهرماله په یادکرین ئه ویت هاری جفاکن دکن گه شه بکت.

2.1 کاردانا

ل دویف سه‌نیرانا (مه‌سحا) فه‌رمانگه‌ها ناماری (2007)، 69% ژ کارا/پیشا ل دهوکۆ که‌رتن گشتی دابیندکه‌ت، و 14.1% ژ لاین که‌رتن گشتی و ریژا بیکارین 17% یه. کیم ژن (11%) چه‌له‌کییا نابووری یا هه‌ی و ژناف وا 16.9% ییت بیکارن.

که‌رتیت سه‌ره‌کیین چالاک

2.1 گه‌شت وگوزاری

2.1.1 رافه‌کرنا که‌رتی

پاریزگه‌ها دهوکۆ ئیک ژ رویگه‌هیت گه‌شتیاریت سه‌ره‌کینه ل عیراقن، دگه‌ل چه‌ند جهیت فه‌کیشانن وه‌ک فه‌زاییت نامیدی و زاخو و پرا ده‌لال، هتد.

ل دویف ریقه‌به‌ریا گه‌شت وگوزاری، 119000 گه‌شتیارا سه‌ردانا دهوکۆ کر سالا 2006. و ئەف هژماره گه‌هسته 145000 ل 2007، و باهرپتر ژ به‌غدا و موپسل هاتن. دهوکۆ بتیکاریی 26 ئوتلیت هه‌ین-4- ئوتیلا پینج ستیری، 5 ئوتلیت چار ستیری، 5 ئوتلیت سن ستیری، 8 ئوتلیت دوو ستیری، و 4 ئوتلیت ئیک ستیری- و 39 موتیل.

2.1.2 پوستیت فالایت ژانکری

ئەف پوستیت خاری کاریت/پیشه‌ییت گشتی دیاردکه‌ت ییت کو ئەف که‌رتنه دابیندکه‌ت، سه‌خمه‌راتی ل ئوتیل و خارنگه‌ها:

- ▶ **پیشوازیکه‌ر:** به‌رپرسیاره ژ ئەرکیت کارگیری ییت نفیسینگه‌هی و ته‌فایا چالاکیت پشته‌فانین (به‌رسفدانا پرسپاریت خازکارا و ریئمایی کرنا وان بو نافونیشایت به‌یقه‌ندار ییت په‌سند، فافارتنا پوستن، به‌رسفدانا به‌یقه‌ندییت تیله‌فونن ییت وه‌رگرن، و به‌ره‌ه‌فکرنا ژفانا (مه‌وعدا)).
- ▶ **ژمیریار:** به‌رپرسیاره ژ راگرتنا توماریت دارایی به‌ویرکاری (باری دارایی و سه‌رجه‌م مامه‌له و کاریت بازرگانی) بو کومپانییت بازرگانی ییت بچویک و مه‌زن.
- ▶ **کارگیر:** به‌رپرسیاره ژ مسوگه‌رکنا پیشفه‌چوونا کاروباریت کارگیران کومپانین (ناماده‌کرنا کاریکاه‌زیت چالاکیا، کاروباریت دامه‌زراندن و کاروباریت یاسایی، هتد).
- ▶ **کاره‌بانی:** به‌رپرسیاره ژ سه‌خبییریا کارین که‌ره‌بن، وه‌ک روانه‌یا، نامیریت باخوشکه‌رنن (ته‌کییفن) AC و تله‌فزیونن (ئەف شووله باهرپتر یی پیدفیه ل ئوتیلا وموتیلا).
- ▶ **زادلینه‌ر:** به‌رپرسیاره ژ به‌ره‌ه‌فکرنا دانیت خارن و پیرستیت (لیستیت) خارن ل خارنگه‌ها و ئوتیلا و جهیت خارنگوزاری ییت دی.
- ▶ **پاکژکه‌ر:** به‌رپرسیاره ژ پاراستنا پاکژیا نافاهیا و جهیت کو بو شوول دکه‌ت.

2.1.3 شه‌ره‌زاییت پیدفی

پیتشوازیکه، وهرگرتا په‌یوه‌نن‌دیا مامه‌ل‌کرن لگه‌ل خازکارا و مه‌عمیلا و میه‌فانا پیدفی رفتارکرن گشتی یا په‌سند و شه‌ره‌زاییت زمانی. ژمیریار: باوه‌رناما ئابووری، شه‌ره‌زاییت کومیپوته‌ری و زمانی (ئنگلیزی، عه‌ره‌بی، کوردی) و پ‌سپووری پیدفیه.

- **کارگپر:** بکیمی باوه‌رناما (شه‌ادا) خویندنگه‌ها ئاماده‌بی، شه‌ره‌زاییت کومیپوته‌ری و زمانا (ئنگلیزی، عه‌ره‌بی، کوردی) و پ‌سپووری پیدفیه.
- **که‌ه‌ره‌بچی:** پ‌سپووریا سه‌خ‌بیرین.
- **زاد‌لینه‌ر:** زاین و پ‌سپووریا زاد‌لینانن.
- **پاک‌زکه‌ر:** چ شه‌ره‌زاییت تایه‌ت پ‌ن نه‌فین ژبلی هنده‌ک شیانیت زمانی ل ئنگلیزی و عه‌ره‌بی و کوردی.

2.2 بیناسازی

2.2.1 راه‌ه‌کرنا که‌رتی

ده‌فه‌ریت چپایی ده‌وره‌هری باژپ‌ری ده‌وک و زیده‌بوونا هه‌لکه‌فنتیت گه‌شتیاری ژ 2003 به‌رفره‌هینا ده‌وک بزه‌حمه‌تدکه‌ت دگه‌ل زیده‌بنا هژمارا ئاکنجییا. ژهر خرابییا بارودوخیت ئاسایش ل هنده‌ک ده‌فریت عراقی (مویسل و به‌غدا)، گه‌له‌ک بنه‌مال بیت ئاواره‌بین ژ فا نافچا و بیت ئاکنجیووین ل ده‌وک. نه وه‌ک جه‌پت دییت عراقی، گه‌شه‌پیدانا ئابووری ل هه‌رپما کورده‌ستانا عراقی بو نه‌گه‌را په‌سندکرنا یاسایا فه‌ردیت ئافاکرنی (15000000 هه‌تا 30000000 دغ) و ده‌پینه به‌لافکرن ژ لایین حکومتا عراقی بو وه‌لاتیت عراقی نه‌ویت ده‌فین خانیت نوی ئافاکه‌ن.

پروسا ئافه‌دانکرنی ده‌سپکر دگه‌ل که‌له‌ک پروژیت نیسته‌جیکرنی بیت تایه‌ت هاتنه دانان ژ لایین کومپانییا ئا تاکه‌که‌سا، وه‌ک مازی لاند و نه‌فرو ستی، و بشق چهندی زور ده‌لیفیت کاری هاتنه په‌یداکرن ل که‌رتی بیناسازین.

دگه‌ل هندق، ده‌سه‌لاتیت نافخویی گه‌له‌ک پروژیت بجه‌ئینان، وه‌ک پروژیت نویژدنکرنا ئافی، وه‌سته‌گه‌هیت که‌ه‌ره‌بی بیت لاهوکی (فه‌رعی)، خویندنگه‌ه، بنگه‌هیت ساخله‌مین، و درپژکرنا ریکا و بنیاتنانا ئافاهیه‌کی نوی بو به‌شیت پاریزگه‌هین. دویش به‌ش نه‌خسه‌دانان سهر بدیوانا پاریزگه‌ها ده‌وک، پروژیت نوی بیت ده‌پنه ئاماده‌کرن، وه‌ک فروکه‌خانه، تلفریک و ئوتلایت هه‌مه‌ج‌وور

2.2.2 پوستیت فالایت ژفانگری

دگه‌ل گه‌شه‌کرنا که‌رتی بیناسازین، گه‌له‌ک ده‌لیفیت کاری بیت په‌یداابین:

- **نه‌ندان‌یار:** زورینه نه‌ندان‌یار شارستانییه و به‌رپرسیره ژ سهر‌په‌رشتیکرنا سه‌رانسه‌ری پروسا بیناسازی.
- **ژمیریار:** به‌رپرسیره ژ راگرتا هویرکارا توماریت دارایی (باری دارایی و سهر‌جه‌م مامه‌له و کاریت بازرگانی) بو کومپانییت بازرگانی بیت بچووک و کومپانییت مه‌زن.
- **کارگپر:** به‌رپرسیره ژ مسوگه‌رکرنا پیشفه‌چوونا کاروباریت کارگیران کومپانین (ئاماده‌کرنا کاغه‌زکاریا چه‌له‌کیا، کاروباریت دامه‌زراندن و کاروباریت یاسایی، هتد).
- **سهر‌نیری عه‌ردی:** به‌رپرسیره ژ پیقان و خرفه‌کرنا داتابا سهر نافچیت عه‌ردی بیت دیارگری.
- **بووریچی:** به‌رپرسیره ژ دانان و فه‌چکرن و سه‌خ‌بیریکرنا بووریا و نزیارا (ته‌رکیباتا) ونه‌ژادیت دی بیت بووریکارین نه‌ویت بکاردینن بو ئاف به‌لافکرن و ده‌ریژکرنا یسافی ل ئافاهیت نشینی (سه‌که‌نی) و بازرگانی و پیشه‌سازی.
- **دارتاش:** به‌رپرسیره ژ دانانا قالب بانی.
- **که‌ه‌ره‌بچی:** به‌رپرسیره ژ سه‌خ‌بیریکرنا خلمه‌تیت که‌ه‌ره‌بی، وه‌ک روناها، ئامیریت باخوشکه‌رنی و تله‌فونن (ئه‌ف شوله‌پتر یین پیدفیه ل ئوتیلا وموتیلا).
- **چافدیز:** به‌رپرسیره ژ سه‌په‌رشتیکرنا نه‌جامدانان کاری پروژانه یا جوینه‌کا بچووک بو دلنابوونن ژ جه‌ئینان ریکوپیئک یا پروژی.
- **کارکه‌ر:** به‌رپرسیره ژ هاریکرنا خودان پیشا لسهر شوینیت ئافاکرن و بیناسازین بکرنا کومه‌کا شولیت ده‌ستی بیت پالا.
- **شوفپر:** به‌رپرسیره ژ هاژوتنا ترومبیل بو فه‌گوه‌استنا به‌ره‌ما و کارمه‌ندا.

2.2.3 شه‌ره‌زاییت پیدفی

- نه‌نداز یار: باوهرناما نه‌ندازیاری یی دگه‌ل پ‌سپووری.
- سه‌رئیری عه‌ردی: باوهرناما په‌یمانگه‌ها ته‌کنیکی و پ‌سپووریا پروسا ته‌ختکرنا عه‌ردی.
- بووریچی، دارناش، که‌هره‌بچی: تا که‌سه‌سیت خدان کاریت ده‌ستی. پ‌سپووری و راهینانا پیشه‌یی بو وا که‌سا نه‌ویت نوی سه‌ر کاری.
- کارکر: چ شه‌ره‌زاییت تاییه‌ت پی نه‌فین.
- شوفتر: موله‌تا گشتی ب شیه‌و کئی گشتی، به‌لن هنده‌ک کاریت شوفتر پی پیدفی موله‌تا تاییه‌ته پتنی (عموونه هاژوتنا تورومبیلیت ریقه‌به‌را یان نه‌ندازرا).

4. 2 چاندن

2.4.1 رافه‌کرنا که‌رتی

ده‌فه‌را ده‌وکی یا ده‌وردایه ب چیا و گه‌له‌ک ژیده‌ریت ئافنی ییت هه‌ین دگه‌ل ریژه‌کا بارانبارینتی یا گونجیای، ل دیف ریقه‌به‌رییا که‌شاسی و زیره‌فانییا بیقه‌له‌رزا (بوومه‌له‌رزا). و گه‌له‌ک بکیر چاندنا ده‌رامه‌تیت فاری وه‌کی گه‌می و جه‌می لده‌شتا سلیفانه‌یی ل فه‌زایا سیمیلتی، و فیتی ل نافچا به‌رواری بالآ و برنج ل ئاکری. ده‌وک ژبه‌ر چه‌روایتت خو ژمیژه یا گونجیای بووی بو ئابوورییه‌کا چه‌رایا (ره‌عه‌وی)، به‌لنی هه‌روه‌سا بکیر چاندنا چر ل گه‌له‌ک جهان. دارساتیت وئی ژی ویران نه‌بووینه به‌لنی هه‌تا راده‌کئی ییت ماین باش و هه‌رده‌م ژیده‌ره‌کئی پریته بو زاخی گیانه‌وه‌را.

فی دویماهی، خانین شیشه‌ی مشه ییت به‌لافین ناف جوتیارا جونکی دفتت هه‌فرکییا به‌ره‌مه‌یت کشتوکالی ییت ئیناندی (مسته‌ورده). گه‌له‌ک جووریت خانین شیشه‌ی ییت هه‌ین، به‌لنی یا باوتر (شایع) ژ هه‌میاب 2500-2000 دولاریت نه‌مریکی یه. نه‌وپتر ژ 1000 که‌تیت مالیت شیشه‌ی ییت ئافاکرین به‌س 800 بنتی ییت فه‌رمیانه (ره‌سمی) تومارکین به‌سه‌ره‌رشتیا ریقه‌به‌رییا چاندنا ده‌وکی.

سه‌رزاری نه‌نوه‌ر عومه‌ر، ریقه‌به‌ری نه‌خسه‌دانانی و دوینچوونتی ل وه‌زاره‌تا چاندنی و ژیهاتیی ئافنی، به‌ره‌مه‌نیانا کشتوکالی ل هه‌ریمی به‌ره‌ف زیده‌بوونتی یه.

2.3.2 پوستیت فالاییت ژفانگری

توخمیت سه‌ره‌کی ییت چالاکیت کشتوکالی نه‌ویت به‌رده‌ست نه‌فه‌نه:

- کینگه‌چی:
- کینگه‌چین خودانکرنا په‌زی
- کینگه‌چین مالیت شیشه‌ی
- کینگه‌چین شیره‌مه‌نی
- کینگه‌چین خودانکرنا ماسیا
- پاله: کارکه‌ریت کو هاری کینگه‌چیا دکهن ل چه‌له‌کییت وا ییت پروژانه.
- شوفتر: به‌رپرسیاره ژ هاژوتنا ترومیلا بو فه‌گوه‌استا به‌ره‌ما و کارمه‌ندا.

2.3.2 شه‌ره‌زاییت پیدځی

- شتمې مه‌رجیت کېرتم چاندن ل سلیمانین:
- کینگلجی: باوه‌رنا ما نه‌ندازیاریا چاندنن نان باوه‌رنا ما به‌ره‌میت گیانه‌وه‌ری نان باوه‌رنا میت چاندنن. پسروری و راهتانا تابه‌ت سه‌ر ریځه‌برنا مالیت شیشه‌ی و بخدانکرنا په‌زی و بخودانکرنا ماسییا.
- پاله: چ شه‌ره‌زایی پښ نه‌ځین.
- شوفتر: موله‌تا گشتی ب شتوه‌کښ گشتی، به‌لن هنده‌ک کاریت شوفترین پیدځی موله‌تا تابه‌ته پتنن (بو نمونه‌هاژوتنا تورومیلیت ریځه‌به‌را یان نه‌ندازه‌را).

ده‌لیځیت دیت نافخستن وځه‌تیکه‌لبوونن

لایه‌تیت په‌یوه‌ندی داریت مفادار.

ریځه‌بریا کاری و کاروباریت جفاکی

همه‌می نه‌و که‌سیت ناهتینه کاردانان ژ لاین پارټزگه‌می ځه‌ نه‌ف ریځه‌بریه‌ تومارده‌کته.

په‌یوه‌ندی:

دهوک- ټیزیکي زهری لاند

حسه‌ین عه‌لی

ټیمه‌یل: Gdocsd_duhok@yahoo.com

+964 (0) 750 446 12 01

نځیسینگه‌ها کوچ و کوچبه‌ران

همه‌می ناواریت نافخوویی IDPs و ځه‌گه‌ر دهیتنه‌ نه‌ف ده‌زگه‌هه‌ تومارده‌کته.

په‌یوه‌ندی:

دهوک، زهری لاند به‌رامبه‌ری هولاً زهری لاند

مه‌حه‌مه‌د نه‌حه‌د

ټیمه‌یل: dinya1897@yahoo.com

+964 (0) 750 452 47 23

ریځه‌به‌ریا کاردانانن و راهتینانن

نه‌ف ده‌زگه‌هه‌ خولیت راهتینانا پیشه‌یی پیشکیتشده‌کته دگه‌ل به‌خشینا (منحیت پارا) بو پروژیت پارگانن بیت بچویک.

دهزگههێ راهێنانا پيشهیی (بنگههه كا ميري به)

ئهف نافهنده خوولیت راهێنانی پيشكيشدكهت بێ بهرامبهه:

- كومپيوتهه
- جل درووين و زانين سهه كارێ پاژرگانی
- سالوون و سهه تراشيين
- ميكانيك

به يوهندي:

دهوك، گرێ باس، نيزيكي رېقهبه ريبا گشتي يا چاندن

زوزك ئهحمهه

ئيميل: lec_duhok@yahoo.com

+964 (0) 750 445 53 75

راهێنانا پيشهیی

دهزگههێ بارزانی يا خيهرخازی

ئهف دهزگههه هههه جووریت راهێنانا پيشهیی پيشكيشد كهت بێ بهرامبهه.

به يوهندي:

دهوك، تهناهي

نهشوان ساير

ئيميل: Nashwand22@gmail.com

+964 (0) 750 458 80 67

ژنده ريت ئنته ريتي

www.chawyxelk.com/jobs

www.aweza.co/jobs

www.kurdjobs.com

www.chawyxelk.com

International Organization for Migration (IOM)

لایه تین به ژدار بو

نهف ده سپتسمبریه ب شیوه کی سهره کی ژلاین نابوری فه دهیته ب ریفته برن ژلاین سندوقا فه گهریانا نوروپی (کارین کومه لکه هن ۲۰۱۳) و ب پشته فانیازا نازانسا فیدرالی یا په لیبکی بو پیشوازی لیکن داخا زکهرین مافن په نابهرین، FEDASIL کاروبارین کوچکرن یا فنله ندی Migri و وزارت نافعوی یا فرنسی ریفته به ریا کوچکرن و وزارت دا داد و پاراستا هولندی به ش د دوباره زقرین بو وهلاتی وب جهیلانی و نویسا مالا شانشینین تیککرتی. هریم کوردستان ژی به هرا خو هه به د پشته فانیکنرا پروژه ی دا ب تایه تی نفیسینگه ها کوچ و کوچهران و وزارت کار و کاروبارین کومه لایه تی ل دومهین ژی نویسا فرنسی بو کوچکرن و دوباره گریدانا ب جفاکی فه (OFII).

Repatriation and Departure Service
Ministry of Security and Justice

Home Office

